

JENS EIDE AS

Gaupemyrheia 16
4790 LILLESAND

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ildikó Nordensvan, 37 01 75 51

Utslippstillatelse for Jens Eide AS

Statsforvalteren i Agder gir tillatelse til økt produksjon etter forurensningsloven § 11, jf. § 16 og endrer eksisterende tillatelse for slakterivirksomheten ved Jens Eide AS med hjemmel i forurensningsloven § 18 tredje ledd.

Vi har totalrevidert og omstrukturert utslippstillatelsen fra 2006. Vi har satt grenseverdi for utslipp til vann etter søknad og opplysninger fra bedriften. Tillatelsen gjelder fra dags dato og erstatter virksomhetens tidligere tillatelse.

Vi har fattet vedtak om gebyr for endringen av tillatelsen. Jens Eide AS skal betale kr 112 300,- for Statsforvalterens arbeid med tillatelsen, jf. forurensningsforskriften § 39-4.

Vedtaket om endring av tillatelse og vedtak om gebyr kan påklages innen tre uker.

Vi viser til deres brev av 7. mars 2022 med søknad om endring av tillatelse med tillatelsesnummer 2006.0086.T. Videre viser vi til tilleggsopplysninger i e-post av 16. juni 2022, møte den 30. januar 2023 og kommentarer til utkast til revidert tillatelse.

Vedtak

Vedtaket om tillatelse

Statsforvalteren gir Jens Eide AS en ny tillatelse til forurensede virksomhet fra deres slakterivirksomhet og produksjon av kjøttvarer på Gaupemyr industriområde, gnr./bnr. 43/74, i Lillesand kommune etter lov 13.3.1981 nr. 6 om vern mot forurensinger og om avfall (forurensningsloven) på visse vilkår. Tillatelsen fra 2006 er totalrevidert og omstrukturert.

Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt dette brev. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. forurensningsloven § 16, og er revidert i medhold av § 18 tredje ledd i samme lov.

Vedtak om gebyr

Vi viser til vårt varsel om gebyr i brev, datert 20. mai 2022. Vi varslet sats 4 (tilsvarer kr 112 300,-) eller sats 5 (tilsvarer kr 74 800,-) for behandling av søknaden. Vi har ikke mottatt kommentar til varselet.

Jens Eide AS skal betale et gebyr for Statsforvalterens saksbehandling, jf. forurensningsforskriftens kapittel 39-3. Grunnlaget for valg av gebyrsats er ressursbruk hos Statsforvalteren ved behandling av søknaden. I dette tilfellet omfattet saksbehandlingen store endringer, og vår ressursbruk inkluderte bl.a. gjennomgang av søknaden, korrespondanse med søker, høring av saken, møte med bedriften og konsulenten samt endelig ferdigstilling av tillatelsen. Innsats fra andre fagpersoner hos Statsforvalteren inngår også.

Mesteparten av vårt arbeid med tillatelsen er gjort i 2023 og vi benytter derfor gebyrsats for 2023. Vi fatter vedtak om gebyrsats 4 (kr 112 300,-) for arbeidet med å oppdatere tillatelsen, jf. forurensningsforskriften § 39-4.

Miljødirektoratet ettersender faktura med innbetalingsblankett.

Frister

Innen 31. desember 2023 skal Jens Eide AS

- utarbeide og sende oppdatert kart over avløpsnett, inkludert ledninger, renseinstallasjoner, tankanlegg o.l., jf. tillatelsens punkt 3.7 og 13.2.
- ha et tilfredsstillende bufferlagringsarrangement, jf. tillatelsens punkt 3.5.2.
- etablere system for energiledelse, jf. pkt. 8.1.

Innen 1. juni 2024 skal Jens Eide AS

- redegjør for valgte renseløsning/teknologi som vil bli etablert
- sende kartlegging av utslipp med vurderinger
- sende søknad om endelige grenseverdier for utslipp til vann, jf. tillatelsens punkt 13.1.

Innen 1. juni 2025 skal Jens Eide AS

- renseløsningene være på plass, jf. tillatelsens punkt 3.1.

Innen 1. mars hvert år skal Jens Eide

- rapportere via Altinn, jf. tillatelsens punkt 11.5.

1. Bakgrunn og søknaden

Jens Eide AS (heretter Jens Eide) har en utslippstillatelse med tillatelsesnummer 2006.0086.T fra 23. mai 2006. Utslippstillatelsen er relativt gammel, og det er behov for en oppdatering av tillatelsens vilkår. I tillegg ønsker Jens Eide å øke produksjonen utover rammene i gjeldende tillatelse.

Jens Eide driver med slakterivirksomhet og videreforedler kjøttvarer på Gaupemyrheia i Lillesand kommune.

Utslipp fra virksomheten består av hovedsakelig organisk stoff og fett. I tillatelsen fra 2006 er det fastsatt grenseverdier for organisk stoff (BOF₇), avløpsmengde, pH og temperatur.

Prosessvannet føres til det kommunale ledningsnett og videre til det kommunale renseanlegget Fossbekk, hvor utslippet slippes ut i Lillesandsfjorden.

Gjeldende tillatelse fra 2006 har et rammekrav for en årsproduksjon på maksimalt 1200 tonn slakt. Foredling av kjøtt er ikke inkludert i tillatelsen fra 2006.

Jens Eide søkte opprinnelig om slaktning av storfe, småfe og gris fordelt på henholdsvis 750, 500 og 750 tonn per år, produksjon av 2 000 tonn kjøttvare og foredling av 2 000 tonn kjøttvarer per år.

Jens Eide endret søknaden den 17. februar 2023 og angir en oppdatert årsproduksjon som oppgitt under:

- 2500 tonn skrotter (slaktemengde av storfe, småfe og gris)
- 2500 tonn skåret kjøtt (nedskjæring i skjærehall, f.eks. biffer, produksjonskjøtt etc.)
- 2500 tonn foredlet vare (produsert vare, f.eks. pølser, bacon etc.).

Tabellene nedenfor viser bedriftens søknad om utslippsgrenser for påslipp til kommunalt avløpsanlegg. Omsøkte utslippsgrenser er ment ved virksomhetens utslippspunkt til kommunalt nett.

Jens Eide opplyser i søknaden at bedriftens målsetting er å etablere eget renseanlegg i god tid innen tre år, slik at virksomhetens utslipp skal være innenfor kommunens krav om utslipp på:

- KOF – 600 mg/l
- BOF – 300 mg/l
- Tot-P – 10 mg/l
- Fett – 50 mg/l

Tabell 1: Jens Eide søkte om følgende grenseverdier for utslipp til vann, jf. søknad av 7. mars 2022

Utslippskomponent	Utslippskilde	Gjennomsnittlig Døgnutslipp kg/døgn	Maksimalt døgnutslipp kg/døgn	Årlig utslipp tonn/år
BOF	Industrielt avløpsvann	20,5	82	5,3125
KOF	Industrielt avløpsvann	37	147,11	9,5625
Tot-P	Industrielt avløpsvann	0,82	3,27	0,2125
Fett	Industrielt avløpsvann	2,62	10,5	0,68
Avløpsmengde (m ³)	Industrielt avløpsvann	33	132	8500
pH: 6-9,5				
temperatur maksimum 30 °C				

Tabell 2: Jens Eide supplerte og endret søknaden med følgende grenseverdier, jf. e-post av 16. juni 2022

Utslippskomponent	Utslippskilde	Gjennomsnitt konsentrasjon mg/l
BOF ₅	Industrielt avløpsvann	500
KOF	Industrielt avløpsvann	1200
Tot-P	Industrielt avløpsvann	30
Suspendert stoff	Industrielt avløpsvann	750

Fett	Industrielt avløpsvann	150
------	------------------------	-----

Tabell 3: Jens Eide oppga følgende grenseverdier for en midlertidig periode, jf. e-post av 17. februar 2023

Utslippskomponent	Utslippskilde	Maks. døgnutslipp (kg/døgn)
BOF ₅	Industrielt avløpsvann	300
KOF	Industrielt avløpsvann	500
Tot-P	Industrielt avløpsvann	5
Suspendert stoff	Industrielt avløpsvann	100
Fett	Industrielt avløpsvann	50

2. Rettslig utgangspunkt

Forurensningsloven

Når Statsforvalteren vurderer om tillatelse til forurensende virksomhet skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med fordeler og ulemper tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. I vurderingen vil vi særlig ta i betraktning i hvilken grad den omsøkte virksomheten er akseptabel sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2.

Statsforvalteren har fått delegert myndighet for forurensninger fra næringsmiddelindustri etter forurensningsloven, jf. rundskriv T-3/12.

Statsforvalteren har en generell adgang til å endre utslippstillatelsen når det har gått ti år etter at den er gitt, jf. forurensningsloven § 18 tredje ledd.

Avfallsforskriften

Forskrift 1.6.2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) inneholder forpliktende krav om håndtering av farlig avfall, og skal sikre at farlig avfall tas hånd om på en slik måte at det ikke skaper forurensning eller skade på mennesker eller dyr.

Naturmangfoldloven

Lov 19.6.2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) sine forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Statsforvalterens myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om blant annet kunnskapsgrunnlag, føre- var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når vi treffer beslutninger som berører naturmangfold. De aktuelle rettsprinsippene omfatter;

kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, økosystemtilnærming og samlet belastning, kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver og til sist prinsippet om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Vannforskriften

Forskrift 15.12.2006 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

Målet i den regionale vannforvaltningsplanen er at vannforekomsten skal ha god økologisk og god kjemisk tilstand innen 2027.

Ved økte utslipp til en vannforekomst med dårlig kjemisk og/eller økologisk tilstand må forurensningsmyndigheten vurdere om økningen er til hinder for å oppnå miljømålene. I henhold til vannforskriftens § 4 skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Det betyr at forurensningsmyndigheten ikke kan gi tillatelse til utslipp som kan føre til at tilstanden i en vannforekomst "forringes" eller som fører til at det er fare for at miljømålet ikke nås, jf. vår vurdering under vedtakets kapittel 3.4.

Nasjonalt prioriterte stoffer

Forurensningsmyndighetene har et mål om å kontinuerlig redusere utslipp av nasjonalt prioriterte stoffer (se vedlegg 1 i tillatelsens vilkårsdel) slik at utslipp av slike stoffer blir stanset.

Forurensningsforskriften kapittel 36

EUs industriutslippsdirektiv (IED) er tatt inn i norsk rett i blant annet forurensningsforskriften kapittel 36 med vedlegg. Dette innebærer at Statsforvalteren skal sørge for at bedrifter med tillatelse til forurensende virksomhet bruker beste tilgjengelige teknikker (BAT) i den aktuelle bransjen og minst oppnår tilhørende utslippsnivåer (BAT-AEL).

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 og består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. De handler om å oppnå bærekraftig utvikling langs tre dimensjoner: økonomisk, sosialt og miljømessig.

Norge er forpliktet til å jobbe for at verden når målene innen 2030. Regjeringens plan for å nå bærekraftsmålene i Norge er lagt frem i Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening».

3. Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren i Agder har gjort en helhetsvurdering i saken på bakgrunn av søknaden fra Jens Eide, hvor vi også har tatt hensyn til uttalelsen fra Lillesand kommune.

Tillatelsen fra 2006 er totalrevidert og omstrukturert. Kravstillingene i den reviderte tillatelsen er i samsvar med gjeldende praksis for regulering av slakteri- og kjøttbearbeidende industri.

Ettersom noen av endringene i tillatelsen innebærer strengere og tydeligere regulering, har vedtaket positive virkninger på naturmangfoldet. Vi mener at det ikke er behov for detaljert vurdering av de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12. I vurderingene nedenfor har vi likevel henvist til noen av prinsippene i den grad de er relevante for denne saken.

3.1 Vurdering av omfang og IED

Statsforvalteren har gjort en vurdering ved konsesjonsbehandlingen opp mot BAT-konklusjonene og mottatt informasjon. Med bakgrunn i vurderingen har vi utarbeidet vilkårene i tillatelsen.

Jens Eide søker om slakt av inntil 2 500 tonn skrotter og produksjon av 2 500 tonn kjøttvare samt foredling av 2 500 tonn kjøtt per år. Bedriften har redegjort for at det blir slakting av maksimum 45 tonn skrotter per dag. Vi understreker at dette gjelder hver enkelt slakte- og produksjonsdag og ikke beregnet som gjennomsnitt produksjon per dag over året. Jens Eide er dermed ikke omfattet av industriutslippsdirektivet (IED), som gjelder for slakterivirksomheter med en produksjonskapasitet på over 50 tonn skotter per dag, jf. forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I punkt 6.4. bokstav a).

Når det gjelder foredling og produksjon av kjøttvare har bedriften opplyst om en maksimal produksjonskapasitet på 45 tonn per dag. Denne delen av aktiviteten er dermed heller ikke omfattet av IED for Food, Drink and Milk Industries (FDM) fordi direktivet omfatter anlegg for behandling og bearbeiding av animalske råstoffer (ikke melk), med kapasitet til produksjon av ferdige produkter på over 75 tonn per dag, jf. forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I punkt 6.4. bokstav b) (i).

Vi presiserer at dersom Jens Eide ønsker å foreta endringer, som kan ha betydning for kapasiteten, vil det bli nødvendig å utarbeide en BAT-redegjørelse i tillegg til å søke om endring av tillatelsen.

3.2 Forhold til plan og virksomhetens beliggenhet

Virksomheten ligger på eiendommen gnr. 43/bnr. 74 i Lillesand kommune. Området hvor Jens Eide ligger er regulert til næringsbebyggelse og kontor/industri, jf. reguleringsplan for ny E18 Grimstad - Kristiansand, Grimstad grense - Gaupemyr/Tingsaker, Plan-id. 20040002 i Lillesand kommune.

Det foreligger ikke registreringer av viktige naturtyper, eller arter i umiddelbar nærhet av anlegget, jf. Miljødirektoratets Naturbase og Artsdatabankens Artskart. Den eksisterende kunnskapen om området og dets biologiske mangfold anser vi for å være tilstrekkelig i forhold til sakens karakter. Vi har lagt Miljødirektoratet sin Naturbase til grunn og anser at kunnskapsgrunnlaget, jf. naturmangfoldloven § 8, er tilstrekkelig ivaretatt. Førre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, tillegger vi mindre vekt fordi vi anser at kunnskapen er tilstrekkelig.

I kunnskapsgrunnlaget skal også effekten av påvirkninger vurderes. Vi har ved vurdering av miljøpåvirkninger fra virksomheten fokusert først og fremst på utslipp til vann, jf. vår vurdering under pkt. 3.4 nedenfor.

3.3 Tekniske forhold og produksjon

Virksomheten leder prosessavløpsvannet, inkludert vaskevann, til det kommunale avløpsanlegget på Fossbekk. Prosessavløpsvannet inneholder organisk materiale, fosfor og fett, men også partikler, og det er behov for rensing før utslipp til det kommunale renseanlegget.

Bedriften har i dag to siler og fordrøyningskummer samt fettutskiller. Det fremkommer av søknaden at Jens Eide vil sette opp vannmåler og måleutstyr til kontinuerlig måling av pH og temperatur i løpet av 2022. Vi forutsetter at dette er gjort.

Det fremkommer av søknaden fra 2022 at Jens Eide planlegger ytterligere rensetrinn innen tre år. Vi mener at tre år er for lang tid og at rensetrinnene skal etableres så fort som mulig. Det er ikke opplyst i søknaden hvilke renseløsninger bedriften vil velge, men det er nevnt i kommentar til utkast til tillatelse at renseløsningen vil kunne være utjevningssjø med luftinnblåsing, roterende, selvrensende sil og flotasjonsanlegg, som er en avansert fettavskiller. For å sikre fremdrift har vi stilt krav om utredning av relevante rens tiltak ved virksomheten. Utredningen skal gjøres av uavhengig

fagekspertise, og redegjørelsen skal sendes til oss innen 1. juni 2024, jf. vilkår 13.1 *Utredninger* i tillatelsen.

Vi ser også at dagens renseløsning ikke fungerer tilfredsstillende, og at det er behov for oppgradering av eksisterende renseløsninger så langt som mulig. I møte den 30. januar 2023 ble utjevningssystem/-tank nevnt som tiltak som bedriften kan etablere i løpet av relativt kort tid. Vi ser positivt på dette og mener det er nødvendig at virksomheten utfører et slikt utslippsreducerende tiltak allerede nå. Vi begrunner dette med å vise til måleresultater etter prøvetakingsperioden mellom oktober 2021 og februar 2022. Der er det presentert høye verdier av organisk materiale (målt som BOF5 og KOF) og fett. Det er i tillegg stor variasjon i utslippene, noe som utgjør risiko for å ikke oppnå optimalt drift av det kommunale rensenanlegget.

Det er tiltakshaver som skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder. Jens Eide må derfor følge opp utslippene med målinger av sentrale parametere. Prøvetakingen skal være representativ for det faktiske utslippet. Hvis det viser seg at belastningen fra driften blir for stor, må bedriften ta kostnadene med forbedringstiltak, i form av ekstra rensetrinn.

3.4 Begrunnelse for utvalgte vilkår og krav

Utslipp til vann, jf. pkt. 3.1 og 3.5 i utslippstillatelsen

Utslippsgrensene i tillatelsen er satt med bakgrunn i bedriftens søknad og ut ifra hva som er mulig å oppnå med bruk av best tilgjengelig teknikk. Vi har også tatt hensyn til at det kommunale rensenanlegget har utfordringer med å tilfredsstille kravene i forurensningsforskriften kapittel 14 og avløpsanleggets utslippstillatelse. Vi ser også på kommunalt avløpsanlegg som en sårbar resipient. Statsforvalteren har gjentatte ganger påpekt overskridelser av grenseverdier i tilbakemeldinger på egenkontrollrapporter de siste årene. Vi mener derfor at slakterivirksomheten og dets utslipp ikke kan økes før det kommunale rensenanlegget blir oppgradert, fungerer etter hensikten og renseløsninger ved Jens Eide er etablert eller oppgradert, jf. vår vurdering i forrige avsnitt.

I møtet i forbindelse med utkast til tillatelse kom det frem at det kommunale rensenanlegget nå har innført sekundærrensing, men det er utfordringer knyttet til innkjøringsfasen, og det biologiske trinnet er dermed sårbart med hensyn til tilførsel av store og varierende mengder organiske stoff. Vi mener derfor at virksomheten ved Jens Eide må jevne ut påslippet, slik at variasjoner i tilførselen til avløpsanlegget kan reduseres både i konsentrasjon og volum for å unngå forstyrrelser i det biologiske trinnet ved kommunens rensanlegg. Ved etablering av utjevningssystem/-tank, som omtalt over, er det viktig at virksomheten har tilstrekkelig buffer- og lagringskapasitet for utjevning av prosessvann. Dette skal dokumenteres, og dokumentet bør inngå virksomhetens internkontroll.

Vi har fastsatt utslippsgrenser for organisk stoff (målt som BOF₅ og KOF), fosfor, suspendert stoff, fett og pH. Det tar tid til å etablere nye rensetrinn, og det vil derfor gjelde lempeligere utslippsgrenser i en overgangsperiode frem til 1. juni 2025. Denne fristen er satt etter bedriftens kommentar til utkast til utslippstillatelse, jf. møte den 30. januar og bedriftens kommentar datert 17. februar 2023. Etter denne datoen stiller vi strengere krav til utslipp for å ta hensyn til driften av det kommunale rensenanlegget og resipientens tilstand for øvrig. Her viser vi også til at virksomheten er nært opp til grensen for å være omfattet av IED-kravene og dermed være pålagt å benytte best tilgjengelig teknologi (BAT), hvor fettutskiller og annen teknologi (f.eks. forbehandling, sekundærbehandling etc.) er å anse som nødvendig for å oppnå BAT. Best tilgjengelige teknikker er også fastsatt prinsipp etter forurensningsloven § 2.

I den endelige tillatelsen har vi foreløpig fjernet grenseverdiene som skal gjelde fra 1. juni 2025, jf. grenseverdier i utkast til tillatelse av 19. januar 2023. Vi forutsetter at Jens Eide sender søknad om utslippsgrenseverdier som skal være basert på BAT-konklusjonene og kartlegging av utslipp ved virksomheten. I den forbindelse er det viktig at virksomheten dokumenterer hvilke stoffer som slippes ut og i hvilken grad disse renses i kommunens renseanlegg. Vi forutsetter at dere beregner og redegjør for dette i forbindelse med søknad om endelige utslippsgrenser i løpet 2024.

Vi har valgt å ikke sette maksimalt konsentrasjonskrav, men maksimalt døgnutslipp oppgitt i kg per døgn, da det er døgnmengden som er mest kritisk for det kommunale avløpsrenseanlegget. For å ta hensyn til driften ved det kommunale renseanlegget setter vi krav om strengere grenseverdier for maksimalt utslipp av KOF, BOF og fett enn hva bedriften søkte om i e-post av 16. juni 2022 og kommentar til utkast til tillatelse, jf. e-post av 31. januar og 17. februar 2023. Her viser vi også til kommentar fra Lillesand kommune, jf. pkt. 5.5 nedenfor.

Jens Eide skal i den årlige rapporteringen likevel redegjøre for gjennomsnittskonsentrasjon for de sentrale utslippskomponentene.

Det er også viktig at Jens Eide etterstreber redusert vannforbruk og mengde avløpsvann som slippes ut. Resirkulering og gjenbruk av prosessvann bør vurderes og skal inngå i virksomhetens miljømål. Optimalisering av vannstrømmer, vanddyser og slanger og innføring av moderne og optimalisert rengjøring er nødvendige tiltak som vil bidra til redusert avløpsmengde, jf. BAT-konklusjon for slakteri og BAT-konklusjon for næringsmiddelindustri. Vi har fastsatt grenseverdi for mengde avløpsvann og stilt krav om at avløpsmengde fra virksomheten skal måles og rapporteres.

Tillatelse fra 2006 fastsetter pH mellom 6,5 og 8,5 samt begrenser mengde avløpsvann til 15 m³ per time. Disse grenseverdiene er videreført til den nye tillatelsen. Vi begrunner dette med at det er tilgjengelig teknikk for å justere pH og redusere vannforbruk. Selv om produksjonen økes ved virksomheten, vil ikke disse vilkårene medføre urimelige kostnader for bedriften.

Fettholdig utslippsvann kan påvirke driften av renseanlegget negativt, og det er derfor viktig å holde fettinnholdet i utslippet så lavt som mulig. Det er etablert en fettutskiller ved Jens Eide, men anlegget er relativt gammelt. For at en fettutskiller skal fungere etter hensikten er det krav om effektiv oppholdstid på minimum 15 minutter. Det er viktig at bedriften etablerer gode kontrollrutiner for slamnivå i slamfang, våtvolum og oppsamlingstank. Det skal foreligge dokumentasjon på type og dimensjonering av anlegg, inkl. volum på anlegg og tilført vannmengde. Bedriften skal føre journaler, og tømmerapporter skal være tilgjengelige ved tilsyn. Rutiner for vedlikehold og drift av anlegg (driftsinstruks, kontrollskjemaer og anbefalte tømmerutiner) skal inngå i bedriftens internkontrollrutiner. Når det gjelder temperatur, har vi fastsatt maksimum 30 °C, fordi fettutskilleren ikke vil fungere optimalt ved høyere temperatur.

Redegjørelse for ledningsnett, jf. pkt. 3.7 avløpsnett og 13.2 krav om utredning

I søknaden opplyser Jens Eide at avløpsvannet som blir målt av slakterivirksomheten er avløpsvann til alle leietakere hos Agder Eiendom, mens det kun er Jens Eide som blir belastet og satt som ansvarlig forurensere. Statsforvalteren mener at denne løsningen er uheldig.

Renseløsninger er ofte utviklet og tilpasset til den enkelte virksomhetens prosessvann for å oppnå best mulig rensning. Dersom flere virksomheter leder sine utslipp til Jens Eide sitt rensesystem, er det risiko for lavere rensegrad og uttynning av slakteriets utslipp. Vi understreker at denne tillatelsen tar utgangspunkt i best tilgjengelig teknikk og utslippsnivå som gjelder for de aktuelle bransjene, dvs. slakteri- og kjøttbearbeidende industri.

Lukt, jf. pkt. 4.3 i utslippstillatelsen

Jens Eide har i søknaden opplyst om at lukt ikke er en utfordring, og at det ikke har forekommet klager på lukt. Statsforvalteren mener at slakterivirksomhet er en type virksomhet som kan ha utfordringer knyttet til lukt til omkringliggende miljø. Vi har i tillatelsen ikke stilt krav om luktmålinger, men Jens Eide skal gjøre en luktrisikovurdering. Det er også naturlig at virksomheten fortløpende iverksetter luktrisikoreduserende tiltak dersom risikovurderingen tilsier dette, og at dere har en rutine for klageregistrering.

Støy, jf. pkt. 7 i utslippstillatelsen

Vi har satt støykrav som er tilsvarende for sammenlignbar industri som har tillatelser etter forurensningsloven.

Avfallshåndtering, jf. pkt. 9 i utslippstillatelsen

Virksomheten ved Jens Eide genererer betydelige mengder organisk avfall og biprodukter som må håndteres på en forsvarlig måte for å begrense ev. luktulempe og ivareta smittehensyn. Biprodukter skal håndteres i henhold til animaliebiproduktforskriften og ansvarlig myndighet for dette er Mattilsynet. Animaliebiproduktforskriften åpner blant annet for bearbeiding av biproduktene til framstilling av fôr. Denne forskriften har først og fremst til formål å ivareta hensynet til smitte, hygiene og mattrygghet, ikke forurensningsmessige forhold. Vi gjør derfor oppmerksom på at animaliebiproduktforskriften og forurensningsloven med forskrifter gjelder parallelt. Det betyr at animaliebiproduktforskriften ikke uttømmende regulerer lovlig bruk av animalske biprodukter. Håndteringen må også være i tråd med forurensningsregelverket.

Vi har videreført krav fra den eksisterende tillatelse for håndtering av gjødsel og presisert at det ikke er tillatt å slippe avrenning fra gjødselkjeller- og tank, press-saft til avløps-nettet (vilkår pkt. 3.5.5). I kommentar til utkast til revidert tillatelse stiller bedriften spørsmål ved alternativ håndtering og viser til praksis ved andre slakterier. Bedriften understreker i e-post av 17. februar 2023 at avløpsvann fra gjødselpresse også skal inn i det fremtidige renseanlegget.

Statsforvalteren viser til krav i tillatelsen fra 2006 og påpeker at dette kravet ikke er nytt for bedriften. Gjødselvann og press-saft kan ta en betydelig del av renseanleggets kapasitet, og kan også redusere rensegraden for organisk materiale og suspendert stoff. Vi mener også at gjødselholdig vann er en ressurs som bør benyttes i landbruket. Dette er også tråd med nasjonale føringer for sirkulær økonomi.

I e-post av 17 februar 2023 viser Jens Eide til en estimert mengde saltlake som er på rundt 5 m³ per år. Bedriftens vurdering er at saltlaker ikke utgjør noe problem for eksisterende rensetrinn hos Jens Eide eller mottakende avløpsanlegg. De små mengdene som kommer på avløpsnettet, er så utvannet, at saltmengde utgjør en veldig liten andel. Etter vår vurdering av de nye opplysningene, kan saltlake ledes til kommunalt nett. Dersom mengde av saltlake økes i fremtiden, må virksomheten gjøre tiltak og levere saltlake til godkjent mottak for å unngå skade på kommunens tekniske installasjoner som ledningsnett og pumpestasjon.

Utslippskontroll, jf. pkt. 11 i utslippstillatelsen

Vi har stilt krav om at Jens Eide skal ha god og fortløpende kontroll av utslipp til vann og luft samt støy fra virksomheten. Vi forutsetter at virksomhetens måleprogram fanger opp alle utslippsparemetere av betydning, og at utslippskontrollen sikrer at grenseverdiene ikke overskrides. Vi har gjennom tilsyn og møte tatt opp forurensningsmyndighetenes forventninger til innhold i et

måleprogram. Prøvetaking av utslipp til vann har også vært tema mellom Lillesand kommune og Jens Eide.

Det er krav om representativ prøvetaking, og Jens Eide skal begrunne valgt prøvetakingsfrekvens i måleprogrammet. Vi anbefaler likevel at virksomheten minimum tar 12 prøver av de sentrale parameterne som også er BAT for næringsmiddelindustri.

Statsforvalteren er åpne for at grenseverdien for KOF_{Cr} kan erstattes med en grenseverdi for totalt organisk karbon (TOC) under forutsetning av at bedriften dokumenterer en korrelasjon mellom KOF_{Cr} og TOC. Myndighetene, i tråd med gjeldende praksis og BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri, anbefaler å analysere TOC i istedenfor KOF_{Cr} pga. analysene for TOC ikke benytter svært giftige stoffer. For å muliggjøre en erstatning av grenseverdien for KOF med tilsvarende grenseverdi i TOC setter vi målekrav for både KOF_{Cr} og TOC i tillatelsen, slik at virksomheten kan danne grunnlag for korrelasjonen.

Måleutstyr skal være kalibrert, og bedriften skal ha rutiner for vedlikehold og kvalitetssikring for å sikre riktig måling.

Vurdering etter vannforskriften

Vi har vurdert tiltakene etter kravene og miljømålene i vannforskriften. I henhold til vannforskriften skal tilstanden i vannforekomstene vernes mot forringelse, og skal bedres med mål om å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand, jf. vannforskriften §§ 4-6. Vi mener at endringene i tillatelsen ikke vil bidra til å forringe tilstanden i resipienten eller redusere muligheten for å oppnå målene om god økologisk og kjemisk tilstand. Vi legger vekt på at Jens Eide nå planlegger å etablere nye rensetrinn for å oppnå reduksjon av de mest forurensende komponentene.

Jens Eide har utslipp av vaskevann og blodholdig prosessavløpsvann, som renses via sil og fettutskiller før utslipp til det kommunale renseanlegget, Fossbekk avløpsanlegg. Utslipp av blodholdig vann og vaskevann vil føre til utslipp av organisk stoff og fett, og kan medføre driftsproblemer i avløpsrenseanlegget. Vi viser her også til uttalelse fra bl.a. Lillesand kommune, som er bekymret for at avløpsmengden til renseanlegget øker. Statsforvalteren er enig med kommunen i at utslippsbidraget fra Jens Eide trolig vil påvirke rensingen ved det kommunale renseanlegget. I den sammenheng viser vi til resipientundersøkelsen fra 2021. Foreløpig resultat fra undersøkelsen viser at resipienten er sårbar som følge av lavt oksygenivå i resipienten, og det er indikasjoner på eutrofipåvirkning. Ved ytterligere organisk belastning kan de biologiske samfunnene i resipienten forringes relativt raskt. Det er derfor nødvendig at Jens Eide gjennomfører utslippsreducerende tiltak i form av etablering av ulike rensetrinn, og har representativ prøvetaking og etablerer måleprogram som vil dokumentere effekten av dette.

Statsforvalteren mener at tillatelsens vilkår og de fastsatte grenseverdier for utslipp til vann vil sikre reduserte tilførsler av forurensning og belastning til det kommunale avløpsanlegget som igjen fører til reduserte utslipp til Lillesandsfjorden.

For øvrig viser vi til forurensningsforskriften kapittel 15A og kommunens myndighet til regulering av påslipp. Kommunen kan stille krav til påslipp som skal ivareta drift og oppnåelse av rensekrav ved sitt kommunale avløpsanlegg, inkludert ledningsnett og avløpsrenseanlegg. Ved differanse mellom krav i kommunens påslippstillatelse og Statsforvalterens utslippstillatelse vil det til enhver tid være de strengeste kravene som gjelder.

Tanklagring

Vi gjør oppmerksom på at tanker for lagring av petroleumsprodukt på mer enn 10 m³ og for lagring av kjemikalier og farlig avfall på mer enn 2 m³, omfattes av forurensningsforskriften kapittel 18, *Tanklagring av farlige kjemikalier og farlig avfall*.

Om forholdsmessighet

Jens Eide mener at grenseverdiene er strenge og viser til konkurransemessige utfordringer i sine kommentarer. Statsforvalteren mener at virksomhetens utslipp kan medføre store negative konsekvenser for det nylig oppgraderte kommunale renseanlegget dersom bedriften ikke setter i gang utslippsreducerende tiltak. Det er mulig å oppnå grenseverdiene som er satt i tillatelsen med bruk beste tilgjengelige teknikker uten urimelige kostnader. Reduserte utslipp fra bedriften bidrar til bedre og jevnere rensing ved det kommunale renseanlegget og vil ha en miljøeffekt som veier opp for kostnader for bedriften.

3.5 Konklusjon

Vi har vurdert søknaden og kommet frem til at fordelen ved å endre tillatelsen og øke bedriftens produksjonsrammer er større enn ulempene knyttet til utslippene den økte produksjonen vil kunne medføre etter at det fastsettes strengere utslippskrav til vann. Det forutsettes at virksomheten drives i samsvar med vilkårene som følger av tillatelsen og forurensningsregelverket for øvrig.

Denne tillatelsen fritar ikke Jens Eide fra å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover eller plikt til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

4 Faktagrunnlag

4.1 Om bedriften

Jens Eide AS har utslippstillatelse etter overføring fra Gilde Agro fellesslakteri (2006, ref. Utslippstillatelse 2006/622/MRB). Grunnet utbygging og økt slakte- og produksjonsmengde ønsker Jens Eide AS utslippstillatelse for økt produksjon.

Jens Eide AS har som regel en slaktedag i uken i lavsesong fra januar til juli og 2-3 slaktedager gjennom høsten. Videre skjer mesteparten av pølse- og påleggsproduksjon fra mars til august. Kjøttbransjen er en syklisk bransje, hvor råvaretilførsel og kundeetterspørsel varierer fra sesong til sesong.

Jens Eide AS har i dag to siler som fjerner små og store partikler fra utslipp, fordrøyningskummer (en til kloakk og en til sluk-vann) og fettutskiller. Virksomhetens rensesystem kontrolleres daglig ved visuell kontroll.

4.2 Lokalisering av virksomheten og naturmangfold i området

Næringsområdet, hvor Jens Eide sin virksomhet er lokalisert, er omfattet av reguleringsplan *Ny E18 Grimstad - Kristiansand, Grimstad grense - Gaupemyr/Tingsaker* (planid 4215 20040002).

Det har vært slakterivirksomhet på eiendommen siden 1992. Jens Eide opplyser at alle naboer har kommet etter dette og har vært kjent med hvilken type virksomhet de har lokalisert seg ved siden av. Nærmeste nabo er Aanesland treindustri AS som ligger ca. 65 m øst for Jens Eide.

Utslippspunktet for det kommunale avløpsrensaneanlegget ligger i et regionalt viktig gytefelt for torsk, Byfjorden Lillesand, jf. Fiskeridirektoratets kartløsning. I tillegg er det i Naturbasekart registrert flere regionalt viktige ålegressforekomster i Lillesandsfjorden, men disse ligger ikke i umiddelbar nærhet til rensaneanleggets utslippspunkt. Det er gjort observasjoner av flere fuglearter oppført på norsk rødliste i Lillesandsfjorden, bl.a. storskarv, svartand og hettemåke.

4.3 Om Fossbekk avløpsanlegg og resipienter

Fossbekk rensaneanlegg er dimensjonert til å ta imot og rense kommunalt avløpsvann med en kapasitet på 14 000 pe (målt som BOF₅). Utslipet fra rensaneanlegget er på 42 m dyp i Lillesandsfjorden, som også kalles Tingsakerfjorden. Fjorden har største dyp på 83 m like nord for Skauerøya og det er en terskel mot fjordområdet utenfor på ca. 50 m. Lillesandsfjorden har forbindelse med Skallefjorden via et terskelområde på ca. 20 m dyp. Største dyp i Skallefjorden er 73 m, og fjorden har en terskel også mot Blindleia. Blindleia er en av de mest trafikkerte kyststrekningene på Sørlandet. Utslipet fra avløpsrensaneanlegget kan også påvirke Skallefjorden. Begge fjordene er i utgangspunktet sårbare for organisk belastning pga. begrenset vannutskiftning.

Kommunen har nettopp oppgradert avløpsrensaneanlegget med sekundærrensetrinn for å imøtekomme kravet om stabil rensing av organisk materiale, jf. kommunens uttalelse nedenfor.

I følge norskeutslipp.no har utslippet av totalt fosfor og totalt nitrogen vært svakt økende de siste årene.

Resipientundersøkelser og Vann-nett

Det er gjort en rekke undersøkelser av resipienten siden 1980-tallet. De to siste undersøkelsene er utført av Norconsult i 2012¹ og NIVA i 2021². Data fra disse undersøkelsene er ikke registrert i Vannmiljø og pålitelighetsgraden for klassifiseringen i Vann-nett er dermed lav.

De berørte resipientene av utslipp fra Fossbekk rensaneanlegg er Lillesandsfjorden og Skallefjorden. Kort oppsummering av tilstand og undersøkelser er nedenfor:

Lillesandsfjorden

Lillesandsfjorden (Vannforekomst ID 0121010500-1-C) er klassifisert som beskyttet kyst/fjord, med moderat strømhastighet og moderat oppholdstid for bunnvann, jf. vann-nett.no.

Ifølge Vann-nett har Lillesandsfjorden god økologisk og dårlig kjemisk tilstand pga. forhøyet nivå av kvikksølv i blåskjell og taskekrabbe samt forhøyet nivå av polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH) i blåskjell. Det er imidlertid ikke registrert alle data fra undersøkelsene og klassifiseringen i Vann-nett er basert på lav presisjon. Av tekniske årsaker er fristen til å nå god kjemisk tilstand utsatt til 2033. Ifølge portalen er tiltak nødvendig for å nå god miljøtilstand.

I den siste utførte resipientundersøkelsen fra 2021, ble tilstanden både ut fra bløtbunnsfauna og fysisk-kjemiske parametere «god». Samlet økologisk tilstand ble «god». Det ble likevel påpekt enkelte indikasjoner på påvirkning. Oksygeninnholdet var lavt, og dette viser at resipienten er sårbar ovenfor organisk belastning. Det ble også påpekt en reduksjon fra tilstandsklasse «svært god» i 2012 til «god» i 2021 for planteplankton. I forbindelse med undersøkelser av makroalgensamfunn ble det

¹ Norconsult, 2013. Resipientundersøkelse i Lillesand kommune. 2012. Oppdragsnr. 5122506, datert 16. april 2013

² NIVA, 2021. Resipientundersøkelse for Lillesand kommune 2021 i forbindelse med utslipp av kommunalt avløpsvann, L.NR. 7679-2021, datert 7. desember 2021

observert betydelig trådalgevekst i deler av dykketransektene samt høy dekningsgrad av sediment på bunnen. Selv om alle de undersøkte stasjonene viser «svært god» tilstand for makroalger, indikerer observasjonene ovenfor eutrofipåvirkning.

Skallefjorden

Vannforekomst Skallefjorden (Vannforekomst ID 0121010500-2-C) er i Vann-nett.no klassifisert som en oksygenfattig fjord. Den er beskyttet mht. bølgeeksponering, og har lang oppholdstid for bunnvann. Foruten utslippet fra Fossbekk RA, kan Skallefjorden også påvirkes av jordbruk og annen diffus avrenning, ifølge Vann-nett.no. Økologisk tilstand også for denne er satt som «god» og kjemisk tilstand er udefinert. Presisjon for tilstandsklassifiseringen er imidlertid oppført som lav.

Tilstanden til de biologiske kvalitetselementene var minst “god” i undersøkelsene i 2021. Samtlige næringsstoffs-konsentrasjoner viste også minst “god” tilstand. Det var imidlertid konsekvent oksygen som trakk ned tilstanden, og som gjorde at tilstanden ble dårligere enn “god” i Skallefjorden. Dette viser at resipienten er sårbar ovenfor organisk belastning.

Oppsummering av resultat fra undersøkelsene i 2021

NIVA anser resultatene som tentativ og påpeker viktigheten av videre oppfølging. Ut i fra undersøkelsene ble tilstanden «moderat» for Lillesandsfjorden, «dårlig» for Skallefjorden, «god» i Lillesandsfjorden-ytre og «svært god» for Blindleia. Undersøkelsene i 2021 viser at resipientene er sårbare siden det er lite oksygen og siden det er indikasjoner på eutrofipåvirkning i makroalge- og bløtbunnsfunnene. Ved ytterligere organisk belastning kan de biologiske samfunnene forringes relativt raskt.

5 Saksgang

5.1 Korrespondanse

- Anmodning om søknad om endret utslippstillatelse i brev av 8. mai 2020, 7. juni 2020 og 1. juni 2021.
- Tilsyn og møte med bedriften den 17. november 2021 – endring av tillatelse var også tema.
- Søknad om endret tillatelse av 7. mars 2022.
- Orientering om saksbehandling og anmodning om supplerende opplysninger den 20. mai 2022.
- Supplerende opplysninger den 16. juni 2022.
- Utkast til ny tillatelse den 18. januar 2023.
- Kommentarer til utkast til revidert utslippstillatelse 26. januar 2023.
- Møte med bedriften og Lillesand kommune 30. januar 2023.
- Ytterligere kommentarer og presiseringer etter møte og gjennomgang av utkast til revidert utslippstillatelse 17. februar 2023.
- Kommentar fra Lillesand kommune 28. februar 2023.

5.2 Høring

Statsforvalteren forhåndsvarslet saken i samsvar med forurensningsforskriften § 36-5. Vi la også søknaden ut på høring på vår hjemmeside. Endring av tillatelsen var på høring mellom 20. mai og 17. juni 2022. Vi har mottatt én uttalelse som er oppsummert under:

Lillesand kommune opplyser om at kommunen bygger et biologisk rensetrinn og er i dialog med driftsassistansen til kommunen og prosessansvarlig for å finne sårbarheten til biologisk renseanlegg med hensyn til vannmengder og grenseverdier for ulike parametere.

Kommunens biologiske rensetrinn er estimert ferdig innen 31.12.2022.

Kommunen opplyser at biologisk renseanlegg er sårbart for variasjoner i påslipp. Det er viktig at Jens Eide kan regulere sitt påslipp til en jevn vannmengde med en jevn sammensetning. Her må det også hensyntas en økning i produksjonen. Kommunen ser med bekymring på at en stor variasjon i påslippet fra Jens Eide kan medføre at kommunens biologiske renseanlegg ikke vil klare å rense avløpsvannet i henhold til utslippstillatelse for det kommunale avløpsanlegget. En tidsramme på 3 år for nytt renseanlegg for Jens Eide er uforholdsmessig lang tid sett fra kommunens side.

Kommunen vurderer Fossbekk renseanlegg til å være en sårbar resipient som er oksygenfattig og ved ytterligere organisk belastning kan de biologiske samfunnene forringes relativt raskt. Skal kommunen klare sine utslippskrav er det nødvendig at det settes strenge krav til utslippstillatelser som gir påslipp.

Kommunen konkluderer med at Statsforvalteren ikke kan gi tillatelse til økt utslipp til kommunalt nett, ettersom dette vil medføre en økning i påslipp til Fossbekk RA. Kommunen mener at grenseverdier for utslipp fra Jens Eide AS skal settes i henhold til anbefalinger i Norsk Vann rapport 228/2017.

5.3 Møte mellom Jens Eide, Lillesand kommune og Statsforvalteren

Det ble avholdt møte mellom Jens Eide, Lillesand kommune og Statsforvalterens miljøvernavdeling den 30. januar 2023. Bedriftens konsulent fra COWI AS deltok også i møtet. Hensikten med møtet var å ha en gjennomgang av vilkårene i utkast til tillatelse. I møtet kom det frem at bedriften ønsker justeringer og søker bl.a. om større årlige rammer, samt trenger mer tid for utvidet kartlegging av utslipp til vann.

Det ble konkludert med at bedriften sender kommentar til følgende:

- Presisering av tillatelsens ramme
- Kort begrunnelse for ønsket og forlenget frist for overgangsperiode med intensiv prøvetaking
- Bekreftelse på at Jens Eide ønsker en periode med midlertidige utslippsgrenser, og at endelige utslippsgrenser vil bli søkt og begrunnet med kost-nytte vurderinger. Søknaden vil bli sendt til oss i god tid (første halvåret i 2024).
- Forslag til maksimal døgnutslipp (overgangsperiode – midlertidig grenseverdi)
- Saltlake: mengde og konsentrasjon av påslipp og vurdering av påvirkning

Følgende punkter har vi også tatt opp og diskutert:

- Utjevningsbasseng/-tank planlegges og etableres så fort som mulig.
- Kost-nytte vurdering for mulige rensetrinn – en slik vurdering kan danne grunnlag for å fastsette endelige grenseverdier.
- Gjødselhåndtering.
- Gebyr for å fastsette den endelige grenseverdi i tillatelsen – mindre endring.
- Oppgradert kommunalt renseanlegg – biologisk rensetrinn fra 1.1.2023.
- Tilstand i Lillesandsfjorden – den nyeste resipientundersøkelsen fra Lillesand kommune, jf. NIVA rapport fra 2021.
- Rapport fra Norsk Vann - Påslipp av avløpsvann fra virksomheter og Miljøblad fra 2016.
- Eksempel på tillatelser for kjøttbearbeidende industri og slakteri.

Tilbakemeldingen fra Jens Eide er sendt til Lillesand kommune for innspill. Kommunens kommentar er redegjort under punkt 5.5 nedenfor.

5.4 Jens Eide sine kommentarer til utkast til tillatelse

Statsforvalteren oversendte et utkast til tillatelse til Jens Eide og Lillesand kommune den 18. januar 2023. Vi har mottatt kommentarer til utkastet den 26. januar 2023 og 17. februar 2023.

Kort oppsummering av bedriftens kommentarer:

Rammer

Jens Eide understreker at faktisk produksjonsmengde i dag er 28 tonn per dag for slakt og 28 tonn per dag når det gjelder kjøttvareproduksjon. Det ble søkt om at de nevnte rammene kunne økes til 45 tonn per dag for de respektive aktivitetene for å se 5 – 10 år frem i tid.

Jens Eide AS ønsker å justere rammene for årlig produksjon som følger:

- 2500 tonn skrotter (slaktemengde av storfe, småfe og gris)
- 2500 tonn skåret kjøtt
- 2500 tonn foredlet vare

Renseløsninger

Jens Eide har i kommentarene til utkast til ny tillatelse gitt indikasjon på at rensing ved virksomheten vil kunne bestå av:

- utjevningbasseng med luftinnblåsing
- roterende, selvrensende sil
- flotasjonsanlegg, som er en avansert fettavskiller, der det tilsettes dispergert luft og polymer i innløpet for å øke avskillingen av fett og partikler.

Et slikt anlegg vil imidlertid ikke kunne oppnå de utslippskravene som er satt til gjennomsnitt konsentrasjon i tabellen til kap. 3.1.1 i utkastet til utslippstillatelse.

Utslippskrav

COWI, på vegne av Jens Eide, viser til Norsk Vann Rapport 228/2017 hvor det er forslått grenseverdier for påslipp til kommunalt nett. Noen av grenseverdiene i utkastet tilsvarer rapportens veiledende verdier. COWI mener at det ikke er realistisk å oppnå grenseverdier som er satt i utkastet og viser til e-post med supplerende opplysninger av 16. juni 2022 og gjennomsnittsverdier som er søkt om der.

Videre viser COWI til Miljø Blad nr.118 fra 2016 som omhandler "*Påslipp til kommunalt nett fra næringsmiddelbedrifter*", og som angir "*typiske krav til avløpsvann fra næringsmiddelbedrifter før utledning på kommunalt nett*". COWI poengterer også at de verdiene som er angitt i Norsk vann sin rapport og Miljøblad er brukt til å være innslagspunkt for beregning av tilleggsgebyr utover det vanlige gebyret som kun er basert på antall m³ med vann og avløpsvann.

COWI mener at det ikke er vanlig å stille så strenge utslippskrav til avløpsvann fra slakterier og næringsmiddelbedrifter som det Statsforvalteren i Agder har gjort når avløpet ledes videre til et høygradig kommunalt/interkommunalt renseanlegg som i dette tilfellet.

Kartlegging av utslipp

Jens Eide påpeker viktigheten av å ta utgangspunkt i riktige utslippsdata som skal danne grunnlag for å bygge et riktig dimensjonert renseanlegg for fremtiden. I starten av 2023 ble det tatt i bruk nytt måleutstyr for utslipp. Dette ble montert opp for kontinuerlig måling og prøvetaking gjennom hele driftsdøgn istedenfor uttak av enkeltprøver. Jens Eide vil ta representative prøver med det nye måleutstyret gjennom et helt driftsår i henhold til Lillesand kommunes prøvetakningsplan for 2023.

Midlertidige utslippsgrenser - overgangsperiode

Jens Eide søker om midlertidig utslippsgrenseverdier som vil være gjeldende til medio 2025. Bedriftens mål er at undertegnet avtale og bestilling vil være på plass i juni 2024, og at et renseanlegg vil være i drift medio 2025. Jens Eide har i kommentar av 17. februar foreslått maksimal døgnutslipp for næringssalter og organiske materiale, jf. tabell 3 under pkt. 1.

Gjødselvann, press-saft og saltlake

Jens Eide påpeker at det er «lette» saltlaker som slippes ut på avløpsnett, dvs. saltlake mellom 1% og 12 %. Estimert utslipp av saltlake er på 5 m³ per år. Etter bedriftens vurdering utgjør utslipp av saltlake ikke noe problem for eksisterende rensetrinn hos Jens Eide eller påfølgende avløpsnett.

Når det kommer til utskilt vann fra gjødselpresse står selskapet fast ved at dette vannet også skal inn i det fremtidige renseanlegget. Denne praksisen, som bedriften viser til, innebærer at gjødsel blir avvannet i en gjødselpresse. Det faste blir levert som gjødsel til lokale bønder, mens vannfasen fra pressa ledes til avløpet.

5.5 Kommentar fra Lillesand kommune

Statsforvalteren har mottatt kommentar til utkast til tillatelse fra Lillesand kommune den 28. februar 2023.

Vi gi en kort oppsummering nedenfor:

Om måleprogram:

Det ble i møtet den 30. januar avtalt at Jens Eide skal oversendte detaljert måleprogram for godkjenning til kommunen, samt ta kontakt for å avtale tidspunkt for prøvetagning. Kommunen ser positivt på at Jens Eide har etablert nytt utstyr og venter på at Jens Eide tar kontakt og avtaler om deltakelse på prøvetagningen.

Om prosjektering av renseløsning

Kommunen mener det bør være mulig å få ferdigstilt prosjektering og bygging av nytt renseanlegg innen 1.1.2025.

Om maksimalt døgnutslipp

Forslag til maksimalt døgnutslipp er satt langt over den midlere verdien som er basert på de prøver som er utført i 2021/2022. Prøvene er tatt i en periode som regnes som høysesong i bedriften, og slik kommunen vurderer det, gir prøvene en representativ måling og gjenspeiler utslipp fra virksomheten i høysesong. Kommunen mener at døgnutslippet må reduseres selv i en mellomperiode.

Kommunen kan ikke tillate de mengder det er søkt om i e-post av 17. februar 2023.

Grenseverdier som kan aksepteres i en mellomperiode gitt utfra en påslippsmengde på 100m³:

- KOF – 1500 mg/l – 1,5kg/m³ x 100 = 150 kg KOF/døgn
- BOF5 – 900 mg/l – 0,9kg/m³ x 100 = 90 kg BOF5/døgn
- Tot-P – 20 mg/l – 0,02kg/m³ x 100 = 0,2 kg Tot-P/døgn
- SS – 400 mg/l – 0,4kg/m³ x 100 = 40 kg SS/døgn
- Fett – 50 mg/l – 0,05kg/m³ x 100 = 5 kg fett/døgn

Kommunen viser til at de vil vurdere tilleggsgebyr ved overskridelse av grenseverdier, jf. gjeldende påslippstillatelse og revidert påslippstillatelse som er under utarbeidelse. Dette vil bli varslet direkte til Jens Eide.

Utslipp av saltlake og gjødselvallan o.l.

Utslipp av saltlake med en estimert mengde på 5 m³/år, har kommunen ingen kommentar til.

Utskilt vann fra gjødselpresse får ikke føres til kommunalt nett.

Kommunen vil også presisere begreper. All avrenning fra stallen skal ikke tilføres til kommunalt nett.

Når det gjelder pressing av vom og tarminnhold fra slakteriet kan dette føres til kommunalt nett. Dette er presisert tidligere for Jens Eide AS. Kommunen også viser til at det på møtet den 30.01.2023 ba Statsforvalteren om å få en oversikt over ledningsnettets internt i bedriften, da det er usikkerhet om de interne tilkoblinger i bedriften.

5.6 Statsforvalterens svar på kommentarer

Statsforvalteren har vurdert uttalelsen fra kommunen og kommentarene fra bedriften ved behandlingen av søknaden og vurderingene fremkommer av pkt. 3.3 og flg. Nedenfor gir vi en kort oppsummering av endringene som er gjort i den endelige tillatelsen.

Statsforvalteren tar bedriftens opplysninger om årlig produksjonsmengde til etterretning, og vi endrer punkt 1 *Rammer* i utslippstillatelsen i tråd med bedriftens opplysninger av 17. februar 2023.

Fristen for den midlertidige perioden med lempeligere grenseverdier og hyppigere prøvetaking er forlenget i henhold til bedriftens kommentar. Selv om vi mener at Jens Eide har hatt god tid for kartlegging av utslipp og planlegging av renseanlegg, aksepterer vi bedriftens tidsplan for utredning og etablering av utslippsreducerende tiltak, slik det er skissert i kommentarene, datert 17. februar 2023.

Maksimal utslippsmengde per døgn i den midlertidige perioden

Statsforvalteren har satt lavere verdier for maksimalt døgnutslipp sammenlignet med bedriftens ønske om grenseverdier, jf. bedriftens kommentarer den 17. februar. Vi er enige med kommunen i at bedriftens forslag til maksimalt døgnutslipp er satt langt over den midlere verdien som er målt i prøver som er tatt i 2021/2022. Vi kan heller ikke se at Jens Eide har gitt begrunnelse og grunnlag for vurderingene i forslag til utslippsverdiene i kommentarene 17. februar.

Ved kravstilling for døgnutslipp har vi tatt utgangspunkt i analyseresultater fra oktober 2021 og februar 2022. Vi har også tatt hensyn til virksomhetens eksisterende rensing, og at bedriften vil etablere utjevningsstank så fort som mulig.

Vi har overført gjeldende utslippstillatelsens grense for BOF_5 i den midlertidige perioden. Når det gjelder maksimal utslippsmengde for KOF anser vi at en maksimal grense på 250 kg KOF per døgn er rimelig siden de fleste prøvene er under 2500 mg/l og kun to av prøvene viser høyere verdier enn 2500 mg/l. Vi mener at utjevningstank vil bidra til å fjerne de store støtutslippene med høye konsentrasjoner og minske de store utslippsvariasjonene.

For fosfor ser vi at de fleste prøvene er under 25 mg/l og vi har derfor satt 2,5 kg som grense for maksimal døgnutslipp. Når det gjelder suspendert stoff mener vi at det er mulig å overholde maksimaldøgnutslipp på 70 kg. Gode renholdsrutiner, vedlikehold av silanordninger og slamavskiller vil bidra til å unngå høye utslipp.

Virksomheten har fettutskiller allerede i dag og det er rimelig å sette maksimal utslippsmengde på 20 kg per døgn.

Statsforvalteren har foreløpig fjernet grenseverdier som skulle gjelde fra 1. juli 2024, jf. utkast til utslippstillatelse. Vi har imidlertid satt krav om at bedriften skal sende redegjørelse for renseløsninger og søknad om endelige grenseverdier innen 1. juni 2024, slik at endelige grenseverdier vil gjelde fra og med 1.6.2025. Statsforvalteren krever en grundig gjennomgang av renseløsninger, konsekvenser av utslippsmengde og kost-nytte vurderinger.

Dersom Jens Eide ikke sender en slik redegjørelse innen den fastsatte fristen, kan Statsforvalteren trekke tillatelsen. Etter dette vil virksomheten være å anse som ulovlig.

Vi gjør oppmerksom på at det er bedriften som har ansvar for at tillatelsen de får gjenspeiler den virksomheten de driver. Det betyr at søknaden skal inneholde nødvendige opplysninger om virksomhetens utslipp. Forurensningsmyndigheten forventer at bedriften skal ha kjennskap om hva som slippes ut av forurensende komponenter fra deres virksomhet, og ha gjort vurderinger av mulige effekter av forventede utslipp.

Vi minner også om at de nye endringene av tillatelsens grenseverdi vil medføre ny saksbehandling med tilhørende høringsrunde. Endringene vil i utgangspunktet kun omfatte grenseverdier til utslipp til vann og øvrige vilkår vil stå ved lag.

6 Klageadgang

Jens Eide AS og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket om endring av tillatelsen og vedtaket om saksbehandlingsgebyr (gebyrsatsen), jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme fram.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren i Agder.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales til fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Vi sender kopi av dette brevet med vedlegg til berørte i saken og kunngjør vedtaket på hjemmesiden vår (<https://www.statsforvalteren.no/nb/agder/>)

Med hilsen

Ingunn Løvdal(e.f.)
miljøverndirektør

Veronica Skjævestad
faggruppeleder forurensning

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Lillesand kommune

Postboks 23

4791

LILLESAND